

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ІНСТИТУТ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Кафедра політичних технологій

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД

«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО

Кафедра політичних наук і права

НІЖИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ

Кафедра політології, права та філософії

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра державного управління і місцевого самоврядування

ПОЛІТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

IV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

22 лютого 2023 р.

м. Полтава

УДК 32
П 50

Редакційна колегія:

Шаравара Тамара, проректор з науково-педагогічної роботи і перспективного розвитку Полтавського державного аграрного університету, доктор історичних наук, професор, голова редакційної колегії;

Сизоненко Наталія, завідувач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук, доцент;

Ільченко Алла, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат педагогічних наук, доцент;

Макарець Світлана, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат історичних наук, доцент;

Помаз Юлія, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат історичних наук, доцент;

Приходько Сергій, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат політичних наук, доцент;

Токуєва Наталія, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат педагогічних наук.

Затверджено до розповсюдження в мережі Інтернет вченою радою факультету обліку та фінансів Полтавського державного аграрного університету (протокол №8 від 24.02.2023 р.).

УДК 32 **Політичні трансформації сучасного суспільства** : зб. матеріалів IV
П 50 Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 22 лютого 2023 р.). Полтава :
ПДАУ, 2023. 281 с.

До збірника ввійшли тези доповідей докторів, кандидатів наук, викладачів, здобувачів вищої освіти, подані до організаційного комітету IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Політичні трансформації сучасного суспільства».

На основі міждисциплінарного підходу розглянуто кардинальні суспільно-політичні зрушення на глобальному та локальному рівнях, проаналізовано соціально-економічні, культурні, освітні, правові, безпекові аспекти модернізації політичної системи.

Для науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти, тих, хто цікавиться проблемами політичного життя в Україні та за кордоном.

Тексти доповідей публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів, наведені факти та статистичні дані відповідають автори, а також наукові керівники (для здобувачів вищої освіти).

© ПДАУ, 2023

© Автори статей, 2023

ЗМІСТ

ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ І ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ: ДИНАМІКА ЗМІН

Андрєєва Ольга ПОЛІТИКИ ТА СОЦІАЛЬНІ МЕДІА: НА ПРИКЛАДІ BREXIT-2016	11
Барановський Фелікс УКРАЇНА У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД: ШАНС НА ПРИСКОРЕННЯ ДЕМОКРАТИЧНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ	15
Гончаренко Наталія ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО – НЕОБХІДНА УМОВА ДЕМОКРАТИЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	18
Зан Михайло МІЖ ЛОКАЛ-ПАТРІОТИЗМОМ ТА ЕТНОСЕПАРАТИЗМОМ: CASE STUDY ПІДКАРПАТСЬКОЇ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ	23
Кушнір Тарас МАРКЕТОЛОГІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОГО РИНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	27
Личковська Марина ПОЛІТИЧНИЙ РИЗИК В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО- ПОЛІТИЧНОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН	29
Макарець Світлана ВПЛИВ ГЕНДЕРНОГО КВОТУВАННЯ НА ПРЕДСТАВНИЦТВО ЖІНОК У ПАРЛАМЕНТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД	31
Назарчук Олександр СОЦІАЛІСТИЧНИЙ ІНТЕРНАЦІОНАЛ В ПОЛІТИЧНИЙ ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІТУ (2017–2022 РР.)	35
Науменко Ольга ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	38
Некряч Анастасія ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОГО ІМІДЖУ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ – ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	42

Джерела та література

1. Віннійчук О. «Портфель ризиків» українського суспільства: аналіз політичної ситуації 2014–2020 рр. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціології і політичних науках*. 2020. Т. 3, № 2. С. 102–109.
2. Лясота А. Є. Глобалізаційні процеси в сучасному світі та Україна: політичні ризики та перспективи. *Регіональні студії*. 2020. № 23. С. 32–37.

ВПЛИВ ГЕНДЕРНОГО КВОТУВАННЯ НА ПРЕДСТАВНИЦТВО ЖІНОК У ПАРЛАМЕНТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Макарець Світлана,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
svitlana.makarets@pdaa.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-6844-261X>

Протягом останніх десятиліть проблема гендерної рівності займає важливе місце в політиці більшості держав, наслідком чого стало суттєве підвищення рівня участі жінок у різних сферах суспільного життя: вони все частіше обіймають високі державні посади, що тривалий час було виключно прерогативою чоловіків, стають депутатами парламентів, беруть активну участь у діяльності органів місцевого самоврядування. Одним із ефективних механізмів розширення представництва жінок у політичній сфері стало гендерне квотування, ефективність використання якого демонструють показники участі жінок у національних парламентах.

З моменту прийняття у 1995 р. Пекінської декларації частка жінок у парламентах світу значно збільшилася: у 1995 р. вона складала 11,3% місць, у 2015 р. – 22,1%, у 2020 р. – 25% [5, с. 1]. Серед країн, яким вдалося досягти найбільшого прогресу, – Руанда, Об'єднані Арабські Емірати, Андорра, Болівія (збільшення кількості жінок у нижній/єдиній палаті парламенту); Болівія, Мексика, Бельгія, Антигуа і Барбуда, Аргентина (у верхній палаті парламенту).

Підсумком парламентських виборів 2021 р. у 48 країнах стало обрання 28,6% жінок [7, с. 2].

Позитивною є динаміка і щодо гендерного паритету в парламентах. Якщо у 1995 р. лише одна країна (Швеція) змогла досягти показника 40%, то у 2020 р. країн з гендерним паритетом (або більшою часткою жінок, ніж чоловіків) у нижній/єдиній палаті парламенту було чотири (Руанда, Куба, Болівія, Об'єднані Арабські Емірати), а на початок 2022 р. їх кількість зросла до п'яти (Руанда, Куба, Нікарагуа, Мексика, Об'єднані Арабські Емірати). Тому, як зазначається у дослідженні Inter-Parliamentary Union (Міжпарламентське об'єднання) «Жінки в парламенті: 1995–2020», «досягнення критичної маси в 30% місць, які займають жінки, більше не є метою. Зміщення парадигми в бік повної рівності стало найбільшим досягненням останніх 25 років. З такою сміливою метою попереду необхідні активні кроки для прискорення змін, які приведуть до гендерного паритету в парламентах» [5, с. 1]

Одним із важливих факторів, які впливають на представництво жінок у політиці загалом, і в парламентській діяльності, зокрема, є практика гендерного квотування. Так, наприклад, у 2019 р. у 40 парламентських палатах, які підлягали поновленню, були застосовані гендерні квоти (і законодавчо встановлені, і добровільні партійні), результатом чого стало отримання жінками в середньому 30,3% місць. У тих же палатах, під час виборів до яких квоти не передбачалися, цей показник склав 17,9% [5, с. 4]. Позитивну динаміку впровадження практики гендерних квот продемонстрували результати парламентських виборів, які відбулися в 2020 р.: у 25 із 57 країн були застосовані гендерні квоти, що дало можливість обрати більше жінок до нижніх/єдиних палат парламентів на 11,8% і до верхніх палат – на 7,4% [6, с. 14].

Зупинимося на особливостях квотування у країнах, які мають у своїх законодавчих органах гендерний паритет. Найкраща країна для жінок у політиці – так характеризують наразі Руанду, де у 2013 р. сталася історична подія – на парламентських виборах жінки здобули майже 64% місць. Цей прогрес став можливим завдяки реалізації комплексу заходів, серед яких найвагомим

стало прийняття у 2003 р. нової Конституції, яка передбачала 30-відсоткову квоту для жінок в усіх органах прийняття рішень. Загалом законодавство Руанди закріплює такі механізми визначення місць в Палаті депутатів (нижній палаті парламенту): 53 члени обираються прямим загальним виборчим правом шляхом таємного голосування з використанням пропорційного представництва за закритими списками, з яких принаймні 30% мають бути місця, зарезервовані для жінок; 24 жінки-депутати – спеціальними органами відповідно до національних адміністративних одиниць; 2 члени – Національною молодіжною радою; 1 член – Федерацією асоціацій інвалідів. Ефективність цієї системи підтвердили вибори 2018 р., які забезпечили жінкам 61% місць у парламенті [4].

Федеральна національна рада (FNC) Об'єднаних Арабських Еміратів сьогодні в своєму складі має 20 чоловіків і 20 жінок. Цьому сприяло видання напередодні останніх (2019 р.) виборів президентської резолюції №(1), у статті 1 якої зазначено, що жінки повинні складати не менше 50% від загальної кількості представників кожного емірату в FNC. Постановою визначено такі правила забезпечення встановленої кількості жінок-представників: правитель кожного емірату може визначати кількість місць, відведених для жінок при обранні представників емірату в FNC; ця кількість не повинна перевищувати половини загальної кількості обраних представників емірату; офіс правителя кожного емірату оголосить кількість місць, відведених жінкам на виборах, перед відкриттям кандидатури; кандидатки-жінки, які набрали найбільшу кількість голосів у кожному еміраті, отримують розподілені місця; правитель емірату може призначити жінок на решту місць, виділених жінкам-кандидатам, щоб заповнити необхідні 50% [8].

Мексика – країна, яка записала «паритет у всьому» у своїй конституції. У 2018 р. жінки отримали половину місць у Конгресі. Цьому передувало прийняття у лютому 2014 р. конституційної поправки до статті 41 Федеральної конституції, яка вимагала, щоб політичні партії розробили «...правила забезпечення гендерного паритету при висуванні кандидатів на федеральних і місцевих виборах до Конгресу» [2]. Це означало, що політичні партії чи їх коаліції повинні

були збільшити частку висунутих кандидатів-жінок на парламентських виборах; до партійних списків кандидати повинні були вноситися за принципом чергування представників різних статей; коли основний кандидат жінка, то на заміну їй (у разі, якщо вона залишає свою посаду) має прийти також жінка.

Крім того в країні передбачена система стимулювання політичних партій шляхом державного фінансування за дотримання ними гендерного законодавства. Якщо ж політичні партії неправильно розпоряджаються державними коштами, виділеними на гендерну діяльність та розвиток жіночого лідерства, їм загрожує скасування реєстрації. Також політичні партії ризикують втратити до 50% виділених державних коштів за будь-які порушення, пов'язані з недотриманням зобов'язань щодо запобігання, подолання та викорінення політичного насильства щодо жінок за ознакою статі [2].

Законодавчо встановлені кандидатські квоти має сьогодні й Нікарагуа. Конституція держави та виборче законодавство містять норми, що зобов'язують політичні партії або коаліції політичних партій, які беруть участь у виборах до Національних зборів, включати до своїх виборчих списків 50% чоловіків і 50% жінок. Списки кандидатів повинні складатися на основі чергування представників чоловічої та жіночої статі за так званою системою «блискавка». Дотримання на останніх парламентських виборах 2021 р. цих норм забезпечило частку жінок у парламенті на рівні 52% [3].

У ході останніх виборів у Кубі, які відбулися в 2018 р., кількість місць у парламенті, які отримали жінки, склала 53,41%, хоча жодні гендерні квоти в країні не передбачені законодавством [1].

Досвід квотування держав-лідерів за гендерним паритетом показує, що просто мати квоту недостатньо, велике значення має її конструкція. І тому в найближчому майбутньому стандартом повинна стати 50-відсоткова гендерна квота, яка чергує чоловічі та жіночі імена в списку кандидатів.

Джерела та література

1. Inter-Parliamentary Union (IPU). URL: <http://surl.li/fgstj> (дата звернення: 10.02.2023).

2. Gender Quotas Database. Mexico. URL: <http://surl.li/fgstr> (дата звернення: 10.02.2023).
3. Gender Quotas Database. Nicaragua. URL: <http://surl.li/fgstx> (дата звернення: 10.02.2023).
4. Gender Quotas Database. Rwanda. URL: <http://surl.li/fgsug> (дата звернення: 10.02.2023).
5. Les femmes au parlement : 1995–2020 – Regard sur 25 ans. Inter-Parliamentary Union (IPU), 2020. 24 p. URL: <http://surl.li/fgsuo> (дата звернення: 10.02.2023).
6. Les femmes au parlement: 2020. Inter-Parliamentary Union (IPU), 2021. 21 p. URL: <http://surl.li/fgsuv> (дата звернення: 10.02.2023).
7. Les femmes au parlement: 2021. Inter-Parliamentary Union (IPU), 2022. 24 p. URL: <http://surl.li/fgsvi> (дата звернення: 10.02.2023).
8. President issues resolution to raise women’s representation in FNC to 50%. URL: <http://surl.li/fgsvr> (дата звернення: 10.02.2023).

СОЦІАЛІСТИЧНИЙ ІНТЕРНАЦІОНАЛ В ПОЛІТИЧНІЙ ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІТУ (2017–2022 рр.)

Назарчук Олександр,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри політичних технологій
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна
anazarchuk@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-2616-6020>

Сучасне суспільство перебуває в постійній трансформації. Динаміка розвитку нових технологій є основою цього процесу. Відповідно, економіка, політика, соціальна сфера, освіта та наука не залишаються на еволюційному узбіччі, хочемо ми цього чи ні.

Як активними, такі і пасивними учасниками поступального розвитку сучасного суспільства є пересічні громадяни та різноманітні державні, не державні, міжнародні, комерційні, громадські, політичні та інші структури.